

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ
ФАКУЛТЕТ ЗАШТИТЕ НА РАДУ У НИШУ

Весна Николић
Ненад Живковић

**БЕЗБЕДНОСТ РАДНЕ И ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ,
ВАНРЕДНЕ СИТУАЦИЈЕ
И ОБРАЗОВАЊЕ**

Ниш, 2010.

Весна Николић

Ненад Живковић

БЕЗБЕДНОСТ РАДНЕ И ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, ВАНРЕДНЕ СИТУАЦИЈЕ И ОБРАЗОВАЊЕ

Рецензенти:

Проф. др Миленко Кундачина

Проф. др Бранислав Анђелковић

Доц. др Леонид Стојменов

Издавач:

Факултет заштите на раду у Нишу

За издавача:

Проф. др Љиљана Живковић

Дизајн и слог:

Родољуб Аврамовић, инж.

Штампа:

МСops centar Niš

Тираж: 200 примерака

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
331.4:502.11

НИКОЛИЋ, Весна, 1965

Безбедност радне и животне средине,
ванредне ситуације и образовање / Весна
Николић, Ненад Живковић. - Ниш: Факултет
заштите на раду, 2010 (Ниш: МСops centar).
- 337.: илустр.; 24 cm

На врху насл. стр.: Универзитет у Нишу.-
Тираж 200.-Библиографија: стр. 307-329.-
Регистар. - Summary: Occupation and environmental
safety, emergences and education.

ISBN 978-86-6093-021-9

1. Живковић, Ненад, 1954- [аутор]

а) Животна средина - Безбедност

COBISS.SR-ID 176429836

Одлуком Наставно-научног већа Факултета заштите на раду у Нишу бр. 03-485/3 од 22.12. 2008. године одобрено за штампу као **монографија од националног значаја**.

Ова монографија је публикована уз финансијску подршку Министарства за науку и технолошки развој Републике Србије

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР
УВОДНА РАЗМАТРАЊА

Први део
БЕЗБЕДНОСТ РАДНЕ И ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
Весна Николић

I БЕЗБЕДНОСТ РАДНЕ И ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	15
1. Безбедност – појам, дефиниције, приступи.....	16
2. Безбедност радне и животне средине – појмови и повезаност.....	23
2.1. Појмовна одређења и дистинкције опасности и ризика.....	23
2.2. Безбедност радне средине, заштита и здравље на раду	29
2.3. Повезаност радне и животне средине	33
3. Еколошки ризик, еколошка безбедност и одрживи развој	37
3.1. Еколошке димензије опасности и ризика у животној средини.....	37
3.2. Еколошка безбедност и одрживи развој.....	477

Други део
ВАНРЕДНЕ СИТУАЦИЈЕ
Весна Николић, Ненад Живковић

II ВАНРЕДНЕ СИТУАЦИЈЕ.....	57
1. Ванредне ситуације – дефиниције, појмовна одређења и дистинкције	57
2. Подела и класификација ванредних ситуација	66
2.1. Ванредне ситуације техногеног карактера	73
2.2. Ванредне ситуације природног порекла.....	75
2.3. Ванредне ситуације еколошког карактера.....	76
2.4. Комплексне ванредне ситуације.....	77
2.5. Рат и нови безбедносни изазови и претње	78
3. Осврт на стадијуме развоја и факторе негативног утицаја ванредних ситуација на безбедност, здравље и животну средину.....	79
4. Друштвени и правно-нормативни контекст ванредних ситуација.....	83
4.1. Друштвене претпоставке ванредних ситуација	83

4.2. Правно-нормативни контекст безбедности радне и животне средине и управљања ванредним ситуацијама	87
4.2.1. Међународни оквир	87
4.2.2. Национални правно-нормативни оквир.....	98

Трећи део
УПРАВЉАЊЕ (У) ВАНРЕДНИМ СИТУАЦИЈАМА
Весна Николић, Ненад Живковић

III УПРАВЉАЊЕ (У) ВАНРЕДНИМ СИТУАЦИЈАМА	113
1. Појам, процес и систем управљања ванредним ситуацијама	113
1.1. Појмовни приступ управљању ванредним ситуацијама	113
1.2. Процес и фазе управљања ванредним ситуацијама.....	115
1.3. Основне карактеристике система управљања ванредним ситуацијама	125
2. Концепција система за управљање и руковођење у ванредним ситуацијама	127
3. Приказ Система за руковођење у ванредним догађајима (ICS)	140
4. Субјекти у систему управљања ванредним ситуацијама.....	148
4.1. Међународни чиниоци /субјекти у управљању ванредним ситуацијама.....	148
4.2. Субјекти одговора на ванредне ситуације у Р Србији.....	161
5. Осврт на проблеме и правце развоја националног система за управљање ванредним ситуацијама	186

Четврти део
ОБРАЗОВАЊЕ
Весна Николић

IV ОБРАЗОВАЊЕ	195
1. Образовање за заштиту у радној и животној средини из дискурса безбедности и одрживог развоја	195
1.1. Образовање за безбедност и здравље на раду - пракса, потреба и значај	201
1.1.1. Опште и професионално образовање за безбедност и здравље на раду.....	204

1.1.2. Ваншколско, допунско и перманентно образовање и усавршавање	207
1.1.3. Промоција и заштита здравља на раду	209
1.2. Образовање и информисање у функцији заштите од пожара	213
1.2.1 Потреба, значај и могућности развоја безбедносне и противпожарне свести у периоду раног детињства	214
1.2.2. Опште и професионално образовање за заштиту од пожара.....	218
1.2.3. Актуелна образовна проблематика	219
1.3. Образовање за заштиту животне средине и одрживи развој.....	221
1.3.1. Заштита животне средине као садржај и принцип савременог васпитања и образовања.....	221
1.3.2. Основна подручја и циљеви формалног образовања у области заштите животне средине.....	224
1.3.3. Екологизација система и процеса образовања	226
1.3.4. Образовање и одрживи развој.....	229
1.3.4.1. Екологизација образовног система и одрживи развој	229
1.3.4.2. Одрживи развој и нови циљеви европског образовања.....	232
1.4. Оквир за стратегију развоја образовања за безбедност радне и животне средине	235
1.4.1. Генерални осврт на проблеме и правце	235
1.4.2. Препоруке и сугестије	239
2. Образовање као елемент управљања ванредним ситуацијама	240
2.1. Управљање ванредним ситуацијама, безбедност радне и животне средине и одрживи развој	241
2.2. Бихејвиорално-психолошки контекст ванредних ситуација	244
2.3. Формално образовање у функцији управљања ванредним ситуацијама	247
2.4. Неформално образовање и обука за ванредне ситуације.....	251
3. Образовање у ванредним ситуацијама с посебним освртом на период опоравка и реконструкције	253
3.1. Образовање као четврти потпорни стуб хуманитарних активности.....	253
3.2. Стратегија УНЕСКО-а и активности међународне заједнице	256
3.3. Смернице и правци опоравка образовног система	257

3.4. Подручја и функције образовних активности у ванредним ситуацијама	260
3.5. Партнерство и сарадња у ванредним ситуацијама из дискурса образовања.....	263

Пети део

Уместо закључка

Развој људских ресурса и организација учења у функцији безбедности у радној и животној средини и управљања ванредним ситуацијама

Весна Николић

V УМЕСТО ЗАКЉУЧКА	269
1. Безбедност радне и животне средине као стратешки циљ савремених организација	269
2. Развој људских ресурса из дискурса управљања безбедношћу	273
3. Организационо учење и "организација која учи" као стратегија у управљању безбедношћу у радној и животној средини	278
4. Управљање знањем као претпоставка перманентног учења за безбедност радне и животне средине	281
4.1. Управљање знањем као пословна стратегија	281
4.2. Управљање знањем и одрживи развој	285
Резиме	293
Summary	298
ЛИТЕРАТУРА	305
ИНДЕКС ПОЈМОВА	330